

З. Бовсуновська Г. С. Специфічні прояви загроз фінансовій безпеці страхового ринку. Економічний простір. 2015. № 93. С. 189–199.

УДК 336.71

Витвицька У. Я., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Пуляк Л. С., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ

Відмивання грошей – це не лише злочинна фінансова операція, а багаторівневий процес легалізації коштів, здобутих незаконним шляхом. Його мета – перетворити «брудні» гроші на такі, що виглядають законними, і дозволити їх безперешкодне використання в економіці. Цей процес становить серйозну загрозу економічній стабільності країн, підриває фінансову прозорість і посилює вплив тіньової економіки. Відмивання грошей включає три етапи: розміщення (placement) – введення коштів у фінансову систему; розшарування (layering) – маскуванню їхнього походження шляхом складних операцій; інтеграція (integration) – повернення в економіку як легальних коштів.

На правовому рівні більшість країн криміналізували відмивання коштів, створивши відповідне законодавство і механізми контролю. Міжнародні документи, зокрема Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (Палермо, 2000) [1] і Віденська конвенція (1988) [2], є основою для глобального правового реагування на цю проблему. Базельські принципи [3] та рекомендації FATF [4] є ключовими стандартами у сфері запобігання відмиванню грошей, особливо в банківському секторі. FATF, як міжурядовий орган, координує національні зусилля держав і сприяє гармонізації підходів.

На практиці успішна протидія відмиванню грошей передбачає активну співпрацю державного сектору з фінансовими установами, впровадження технологій моніторингу та аналітики, створення систем раннього виявлення підозрілих транзакцій. У цьому контексті прикладом виступає США, де суворе законодавство, технологічне забезпечення та взаємодія уряду з банками забезпечують високий рівень ефективності. Закон про банківську таємницю й Патріотичний акт стали основою для формування потужної системи протидії відмиванню грошей. В ЄС боротьба базується на серії директив AML, які гармонізують дії держав-членів і запроваджують механізми, як-от ідентифікація бенефіціарних власників, оцінка ризиків, звітність про підозрілі транзакції.

Важливим є досвід окремих країн: так, у Німеччині діють фінансові розвідки, у Великобританії – система SARs. ЄС, зосереджуючись на гармонізації, впроваджує правила для всієї спільноти, тоді як США більше орієнтуються на безпеку. Водночас обидві моделі використовують штучний інтелект, великі дані та машинне навчання для фінансового аналізу.

Україна, в свою чергу, прагне адаптувати міжнародний досвід. Законодавство удосконалюється відповідно до вимог FATF. Національний банк запроваджує вимоги KYC (Know Your Client) [5] і постійний моніторинг транзакцій. Проте значними залишаються виклики – корупція, слабка правозахисна практика, обмежені ресурси правоохоронців, низький рівень контролю над новітніми інструментами, такими як криптовалюти та онлайн-гаманці.

Зміцнення координації між органами влади, підвищення кваліфікації фахівців, вдосконалення судової системи, цифровізація обліку, нагляд за небанківським сектором — це лише частина кроків, необхідних для системної протидії відмиванню грошей. Адаптація міжнародного досвіду до українського контексту вимагає врахування особливостей нашої країни, зокрема наслідків війни, необхідності залучення інвестицій і відновлення фінансових інститутів.

Отже, боротьба з відмиванням грошей – це глобальний процес, що потребує системності, міждержавної співпраці, інституційної стійкості та впровадження сучасних технологій. Ефективні національні стратегії мають поєднувати жорстке регулювання, прозорість фінансового сектору та взаємодію з міжнародною спільнотою. Україна демонструє прогрес у цій сфері, але для стійких результатів необхідно активізувати антикорупційні реформи, забезпечити незалежність судів та інтегрувати новітні підходи фінансового нагляду. Лише за цих умов можливо досягти реального ефекту в боротьбі з цим складним транснаціональним злочином.

Перелік використаних джерел

1. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (Палермо, 2000). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU00144?an=480487>
2. Віденська конвенція про боротьбу з незаконним обігом наркотиків і психотропних речовин (1988). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU88K01U>
3. Основні принципи ефективного банківського нагляду. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/osnovni-printsipi-efektivnogo-bankivskogo-naglyadu-osnovni-bazelski-printsipi>
4. Financial Action Task Force (FATF). Офіційний сайт. URL: <https://www.fatf-gafi.org>
5. Що таке KYC (Know Your Client): роз'яснення для бізнесів. LIGA360. Офіційний сайт. URL: <https://ligazakon.net/blog/Shcho-take-KYC-Know-Your-Client-rozjasnennya-dlya-bznesv>